

Pachtové z Rájova a jejich hrobka v Jablonném v Podještědí

Historie rodu Pachtů z Rájova představuje jeden z nejpozoruhodnějších příběhů sociálního vzestupu v raně novověkých Čechách, kdy se původem měšťanská rodina díky své neúnavné pílí, vzdělání a schopnostem vypracovala až mezi vyšší aristokracii v království. Kořeny rodu sahají do druhé poloviny 16. století do Horšovského Týna, kde jako první známý předek vystupuje Jiří Pacht, rektor kolínského gymnázia, na jehož humanistické tradice navázal jeho syn Jan, literát a pozdější hejtman tloskovského panství. Cesta ke šlechtickému titulu byla postupná a odrážela rostoucí prestiž rodiny; přes vladycký stav získaný v roce 1628 a rytířský titul s predikátem „z Rájova“ z roku 1654 se rod skrze panský stav propracoval až k nejvyšší poctě, kdy byli bratři Pachtové v prosinci 1721 ve Vídni povýšeni do stavu hraběcího. Tato událost byla natolik významná, že o ní referovaly i tehdejší Pražské poštovské noviny, které vyzdvihovaly věrné a prospěšné služby rodu prokázané rakouskému domu. Právě v tomto období prosperity a rostoucího vlivu v tehdejších Boleslavském kraji se osudy rodu pevně propojily s Jablonným v Podještědí, které se na dalších téměř sto padesát let stalo jejich panstvím.

Počátky Pachtů v Jablonném můžeme datovat od roku 1718, kdy Jan Jáchym Pacht z Rájova odkoupil panství od Václava Albrechta Bruntálského z Vrbna. Jan Jáchym, který působil jako hejtman Boleslavského kraje, si město okamžitě oblíbil a vtiskl mu první výrazné barokní rysy, když nechal v roce 1730 vybudovat reprezentativní Lovecký zámek a za své sídlo zvolil zámek Nový Falkenburk. Jeho životní pouť však skončila tragicky během válečných nepokojů v roce 1742, kdy byl jako starý muž zajat francouzským vojskem a po náročném transportu v zajetí v Mníšku zemřel. Skutečný „zlatý věk“ Jablonného však nastal pod správou jeho syna, Františka Josefa Pacht, který se stal bezpochyby nejvýznamnější postavou rodu. František Josef dosáhl závratné kariéry jako nejvyšší mincmistr Českého království a prezident zemského soudu, přičemž své bohatství a vliv štědře investoval právě do rozkvětu panství v Jablonném. Roku 1750 odkoupil Nový Falkenburk od svého bratra a nechal jej talentovaným architektem Filipem Hegerem velkoryse přestavět do podoby pozdně barokního sídla, které svou krásou a rozlehlou zahradou s oranžerií konkurovalo nejlepším aristokratickým rezidencím té doby.

Pachtové se projeвили jako osvícení a zodpovědní hospodáři, kteří chápali, že prosperita panství je úzce spjata s blahobytem města a jeho obyvatel. František Josef aktivně podporoval místní obchod a řemesla, když u císařovny Marie Terezie vymohl privilegium konání pravidelných trhů zaměřených na len, přízi a textil, což se stalo základem budoucí průmyslové slávy Jablonného. Rodina prokázala svou sounáležitost s městem i v dobách nejtěžších zkoušek, jako byla sedmiletá válka. Tehdy bylo okupované město v roce 1757 drasticky obléháno a bombardováno rakouským vojskem maršála Dauna, aby byla z dominikánského kláštera vytlačena pruská posádka. Během těchto válek Pachtové také projeвили císařství službu a umožnili v prostorách zámku Nový Falkenburk zřízení lazaretu pro raněné vojáky, kteří

vybojovali vítězství u Hochkirchu. Další osudový zlom přinesl rok 1788, kdy ničivý požár srovnal se zemí téměř celé město, včetně obou kostelů. Tehdejší hlava rodu, Jáchym Josef Pachta, prokázal hluboký vztah k místnímu dědictví, když i přes rušení klášterů v rámci josefínských reforem odkoupil poškozený dominikánský konvent a na vlastní náklady jej opravil, čímž v něm zřídil faru a zachránil tak cennou stavbu pro další generace. Zde se také projevil pragmatismus Jáchyma Josefa, neboť zde nechal zřídít také hospodářský dvůr Lada.

Specifickou a proslulou epizodou v dějinách panství v Jablonném pod pachtovskou správou se stala návštěva císaře Napoleona Bonaparta v srpnu 1813. Napoleon se tehdy zastavil v pachtovském Loveckém zámečku, což je událost v rámci celých Čech naprosto ojedinělá a dodnes ji v Jablonném připomíná pamětní deska na zdi budovy. V té době byl majitelem panství František Josef Pachta mladší, který se svou chotí Helenou, rozenou hraběnkou Haugwitzovou z Biskupic, přivedl na svět úctyhodných čtrnáct dětí, čímž rodinný život v Jablonném dosáhl svého početního i společenského vrcholu. Navzdory tomu, že rodina panství spravovala s péčí, ekonomické tlaky a nutnost finančního vyrovnání mezi mnoha dědici nakonec vedly k tomu, že v roce 1867 musel Robert Jan Pachta rodové dědictví prodat baronu Karlu von Palme za jeden milion zlatých.

Přestože Pachtové z Jablonného odešli jako majitelé, jejich duchovní a fyzické sepětí s tímto místem nikdy nezaniklo, což nejlépe dokládá rodová hrobka v katakombách pod bazilikou minor svatého Vavřince a svatě Zdislavy. Tato hrobka, založená v roce 1843, se stala místem věčného odpočinku pro klíčové členy rodiny, kteří se v Jablonném nechali pohřbívat i po prodeji panství. V tichu podzemí tak v sedmi rakvích odpočívají například hraběnka Helena Haugwitzová, obětavá matka čtrnácti dětí, nebo její dcera Berta Terezie, jejíž mumifikované tělo v unikátní prosklené rakvi dodnes vyvolává v návštěvnících hluboký respekt k minulosti a k osudům této dívky, která zemřela v pouhých jednadvaceti letech. Jsou zde pochováni i další členové, jako důstojník Evžen Pachta nebo malý Hugo, jehož dětská rakvička patří k nejlépe zachovaným.

Odkaz Pachtů v Jablonném je stále živý v každém kameni historického centra. Jejich hlavní zámek dnes slouží jako bezpečné útočiště pro děti, jejich Lovecký zámček zůstává tepajícím centrem kultury a služeb a jejich hrobka je ztvrněním vztahu k tomuto městu. Tato kontinuita byla symbolicky stvrzena i 1. května 2024 při slavnostním znovuotevření baziliky, kdy se současní členové rodu zúčastnili mše a navštívili hrobku svých předků. Pachtové z Rájova tak pro město nezůstávají pouhým jménem v historických pramenech, ale skutečnými tvůrci jeho identity, jejichž stopa v architektuře, ekonomice i duchovní sféře regionu zůstává i po staletích nesmazatelná.